

I den nye selvhjelps litteraturen sna

Kjærlig

KULTUR
TORIL
MOI

Fram til i sommer var Laura A. Munson en fullstendig ukjent forfatter i førtiårsalderen, som bodde langt ute i det villeste Montana med sin mann og to barn. Ingen kunne beskyldte henne for å være lat: hun hadde skrevet fjorten romaner, to selvbiografiske bøker, en tenåringsbok og lassevis med noveller og artikler. Problemet var at ingen ville gi ut bøkene. All skrivningen betalte så vidt for hestene hennes.

Flittig skriving år ut og år inn uten gjennomslag krever sjelsstyrke. Og det har Munson i bølgevis. I hvert fall ifølge seg selv. Nå har hun bokkontrakt med Penguin og får fanbrev fra USA og Australia. Alt takket være en artikkel hun fikk utgitt i The New York Times i august, som raskt ble spredt over hele verden.

I gjennombruddsartikkelen skriver Munson om hvordan hun reagerte da mannen, etter tjue års ekteskap sa: «Jeg elsker deg ikke lenger. Jeg er ikke sikker på at jeg noen gang gjorde det». Munson nektet å tro det. Hun visste at han elsket henne. Dermed svarte hun ganske enkelt: «I don't buy it» («Den kjøper jeg ikke»). Ifølge Munson hadde ektemannen havnet i en midtlivskrise. Han hadde fått problemer på jobben, tjente mindre enn før og hadde latt seg selv forfalle både mentalt og fysisk. Munson selv hadde oppdaget nye horisonter: «Like før dette hendte hadde jeg bestemt meg til å 'få slutt på lidelsen'... å ta ansvar for min egen lykke.»

Metoden hun brukte for å «få slutt på lidelsen» var en vagt buddhistisk-inspirert New Age-filosofi. Hver gang mannen sa

noe stygt til henne, spurte hun bare: «Hva kan vi gjøre for å gi deg den avstanden du trenger?» Setningen gjentok hun som et mantra. I seks måneder oppførte han seg som en uansvarlig tenåring: han forsvant i perioder, deltok ikke i familiesammenkomster, «glemte» fødselsdagen hennes. Men en vakker dag kom han hjem og begynte å klippe plenen. Munsons konklusjon er oppmuntrende: «Mannen min forsøkte å gi meg skylden for sin egen smerte. Å tynde meg ned med sin egen følelse av fornedrelse. Men jeg dukket. Og ventet. Og det virket.»

Hundrevis av lesere la inn kommentarer. Sjelden har jeg lest mer motstridende meninger. Flertallet mente at Munson var en sterk kvinne som hadde mot til å stole på sin egen innsikt i den andres sjel, og som dermed reddet både ekteskapet og familien. Påfallende mange ba henne om råd: artikkelen gjorde henne til en guru på et øyeblikk.

Et intenst mindretall oppfattet henne som passiv-aggressiv og manipulerende. Noen mente at hun behandlet mannen som et lite barn. En smart leser påpekte at hun snarere behandlet ham som en hest, for kloke dyretrenere later som om de ikke merker dårlig oppførsel, og vender alltid rolig tilbake til dressuren. Mange andre påpekte hull og motsigelser i historien.

Min egen reaksjon var først litt splittet. Det krever tross alt både mot og innsikt å la være å ta ektemakens sjelekrise personlig. Dessuten synes jeg ikke at separasjon og skilsmisse bør være det første en tenker på når kriser oppstår.

Men likevel ble jeg betenkt. Hele artikkelen virket som en anbefaling om å vende tilbake til Viktoriatiden. Mener Munson at sterke kvinner bare må bite tennene sammen og tenke på England (som dronning Viktoria skal ha sagt), uansett hva mannen driver på med? Hva ville hun ha gjort om han hadde slått henne? Hvor går grensene for Munsons uendelige tålmodighet? Og hvor mye av reaksjonen hennes bunnet i det enkle faktum at hun ikke var i stand til

kker alle om lykke – ingen snakker om frihet.

hetsprat

KLIER DEN NYE MARTINIEN. De nye selvhjelpsguruene minner mest om Sex and the City-damene, bare med råkost og røkelse. Foto: SF Norge

selv å tjene til livets opphold? Simone de Beauvoir minner oss om at kvinner som er økonomisk avhengige av ektemannen faktisk ikke er like frie som ham, uansett hvor sterke og kloke de ellers måtte være.

Munsons ønske om å få slutt på lidelsen er ikke uvanlig. Trenden griper nå om seg blant unge kvinner i New York. Ifølge The New York Times er Manhattan plutselig full av selvbestaltede «guruer» for unge kvinner på jakt etter sjelsstyrke og indre fred. Det interessante er at disse guruene selv er unge kvinner i 20- og 30-årsalderen. Det hele minner litt om en vegetarisk versjon av «Sex og singelliv» med røkelse og yoga-positurer såvel som interessante klær og sko.

Inspirasjonen bak de nye guruene er forfattere som Mari-

anne Williamson, som lover deg et «mirakuløst liv», eller Judith Orloff, som garanterer deg «positiv energi, dersom du bare åpner deg for kjærligheten. Ønsket om å unnslipe lidelse og bli lykkelig er ikke akkurat nytt. Men dagens kjærlighetsprat drives av intens selvopp-tatthet. Beviset på det er at alle snakker om lykke og ingen snakker om frihet. Men det er stor forskjell på frihet og lykke.

For Simone de Beauvoir er frihet en konkret situasjon, det motsatte av undertrykkelse, mens lykke er en subjektiv følelse som kan skjule alskens ufrihet og selvbedrag.

Munson og de nye guruene markedsfører ikke noe annet enn seg selv. De selger sin egen historie i form av personlige essay og oppløftende bøker. Men siden både Munson og de unge kvinnene som tenner røkelse i

leilighetene sine på Manhattan er svært privilegerte, har de ikke så mye annet å være bekymret for enn helse og kjærlighetsliv. En kreftdiagnose eller en skilsmisse fungerer alltid som selve tegnet på ulykke. Suksess er helbredelse og bryllup. Men best av alt er positiv omtale i The New York Times.

Toril Moi er professor i litteratur ved Duke University.

KULTUR OG MEDIER

DN lørdag

TORIL MOI

Professor i litteratur ved Duke University i Durham, USA

SUNE NORDGREN

Kurator og prosjektleder

JOSTEIN GRIPSRUD

Professor i medievitenskap ved Universitetet i Bergen

ØYVØR DALAN VIK

Filmanmelder i Dagens Næringsliv

ERLING DOKK HOLM

Arbeider ved Markeds-høyskolen og Arkitektur- og designhøyskolen i Oslo